

Europaideen – 4

Øyvind Tønnesson (Høgsk. i Lillehammer), emnet
Euro1000, ILOS/UiO, 11.9.2013

Europatanken – i en faktisk integrasjonsprosess

1. Integrasjonens milepæler og teori
(bittelitt)
2. Europaideens karakter etter den kalde
krigens slutt.
3. Om å skrive oppgave

1950- og 60-tallet: De «indre seks» vs «ytre sju»

Europabevegelsen (INGO)1948 og Europarådet (IO) 1949: Britisk og skandinavisk senking av ambisjonsnivå

Messina 1955: plan om fellesmarked og «Euratom». Britisk og skandinavisk skepsis.

Romatraktaten – de «indre seks» (Fra, It., Tyskl., BeNeLux) 1957 pekte frem mot fellesmarkedet, EEC og EC(EF) – tegner raskt til å kunne bli en vesteuropeisk hovedarena. Begynnende realisering av integrasjonsplaner i 60-årene. (Viktig element: CAP – Common Agricultural Policy, 1962)

De «ytre sju» dannet EFTA (UK, No, Sve, Da, Østerrike, Sveits og Portugal) 1960 – frihandelsområde uten tett integrasjon. Får et preg av midlertidighet.

Fra «Eurosklerose» til Maastricht-traktaten

Konflikt mellom De Gaulles Frankrike og de andre i EF fra tidlig på 1960-tallet. Utg. punkt deres veto mot britisk (og derfor også dansk) medlemskap i 1963

Fra 1969 – fransk veto borte – Storbritannia, Irland og Danmark blir med fra 1973

Men da: Oljekrise og Europeisk stagflasjon
-->lammelser i EF-samarbeidet

Krise til 1985/86: Enhetsakten – planen for «Det Indre Marked» med «Fire friheter»

Unionen

Maastricht-traktaten (1991) - "ever closer union"

Mål: økonomiske og sosiale fremskritt, felleseuropeisk identitet i internasj. smh., "unionsborgerskap", rettslig samarbeid, mer effektive fellesinstitusjoner -- samtidig "subsidiaritetsprinsippet"

Tre søyler:

1. Indre marked, CAP og ØMU (Bet. overnasj.)
2. Utenriks- og sikkerhetspol. (långs. mål)
3. Rettslig samarbeid etc.

Men da var den kalde krigen over. Tysk gjenforening, redusert amerikansk engasjement, og ny internasjonal konkurransesituasjon = endrede geopolitiske forutsetninger for «Europa» som geografisk enhet og politisk prosjekt

Hvilke drivkrefter e. 1945?

Føderalisme? (Europabevegelsen, idémessig linje tilbake til Pan-Europa-tanken i mk-tid?)

(Neo)funksjonalisme? Ideen om funksjonell og i sin tur politisk «spillover»

Nasjonalstatenes egeninteresse?

nasjonal velferd oppfattes å forutsette tett internasjonal samordning (Alan Milwards oppfatning om første fase i integrasjonsprosessen)

fra 1985 – vurderinger av konkurranseevne overfor USA og Japan

Fra 1990-tallet: Freds- og sikkerhetspolitiske vurderinger knyttet til bortfallet av Sovjetunionens grep på Østeuropa.

Europaideer i samtiden

1980-90-tallet: På elitenivå økt tro Europa som økonomisk, men også (utenriks)politisk samarbeidsprosjekt. Troen på Europa som utenrikspolitisk aktør ble styrket av den kalde krigens sammenbrudd. Det oppsto et mulig maktvakuum, som «Europa» kunne fylle

Utbredt oppfatning har vært at Europa er kjennetegnet av et mangfold av lokale kulturer. Det som kjennetegner det typisk europeiske, er derfor ulikhet. Derfor: Europeisk identitet bygger på respekten for andre europeeres anderledeshet.

Politikken skapte under den kalde krigen "to Europaer" (øst/ vest) – dette var et kunstig skille

Et idé-mangfold

Sentraleuropa-begrepet har gjenoppstått

(Vest-)tysk europaidé knyttet til postsekretæridende økonomisk og kulturell integrasjon, uten (Tyskland i) et stormaktspolitisk høvs

Fransk europeide basert på «etatisme»

Finnes også en nordisk Europa-idé?

DISSE ULIKE TANKENE VIKTIGE MED TANKE PÅ DEN UTVIDELSE AV EU SOM HAR FUNNET STED SIDEN 1994

Russisk ambivalens

Nei «Renes» posisjoner som disse er grove forenklinger!

Østblokkens sammenbrudd og økt europeisk integrasjon ble av mange tolket som Europa-idéens seier. Europeisk identitet ble felles historie, konstitusjonelle demokratier og menings-, tros- og ytringsfrihet. Kanskje også velferdsstats-ideen.

Motargument: Disse fellestrekkene veier ikke tungt. Felles europeisk historie, politikk og kultur er viktig bare på noen områder, ellers er nasjonale og lokale beslutningsprosedyrer og identiteter mest tungtveiende.

Og: «Europa»s styrke/svakhet viser seg «når det butter» – når stater bryter MR, når det er behov for felles opptreden ute (Irak), eller når statenes finanser kommer i alvorlig ulage.

Europatanken må være åpen og fleksibel, men samtidig være basert på en fundamental solidaritet. Realistisk?